

8. Beslut process för behovsinventering

Styrgruppen ska besluta om sin process för att inventera nätverksbehov bland organisationer och myndigheter. Kansliet föreslår att styrgruppen väljer något eller några av de alternativa nivåerna A-C nertill. Kansliet föreslår också att styrgruppen utser fyra styrgruppsrepresentanter som tillsammans med kansliet ska genomföra processen.

Alternativa nivåer

Kansliet föreslår mot bakgrund av tillgängliga resurser och tidigare erfarenheter att styrgruppen genomför en grundnivå så som det beskrivs i alternativ A. A kan sedan kombineras med alternativ B och/eller C.

A.

Form: En enkät skickas till personer från organisationer och myndigheter som har god kännedom om nätverket.

Syftet med enkäten är att undersöka framtida nätverksbehov och samla in önskemål och synpunkter. Enkäten bygger delvis vidare på och kompletterar den enkät som användes vid intressentdialogen 2020. Den tidigare enkäten kan då bli en form av baseline som utgör jämförelsepunkt.

Vem gör? Frågorna till enkäten arbetas fram av en arbetsgrupp med representanter ur styrgruppen och från kansliet. Enkäten utformas, skickas ut och svaren sammanställs av upphandlad konsult. Svaren analyseras av arbetsgruppen med representanter ur styrgruppen.

B

Form: Digital workshop för personer som tillhör organisationer och myndigheter som kan ingå i nätverket.

Syfte: För att komplettera och fördjupa förståelsen för svaren i enkäten (och eventuellt även djupintervjuer, se C). Syftet med workshoppen är också att olika aktörer kan samtala om sina nätverksbehov, ”korsbefrukta” dem, och på så sätt ringa in de nätverksinsatser som kan leda till större synergieffekter.

Vem gör? Styrgruppen är värd för workshoppen men kansliet planerar och genomför den.

C

Form: Kompletterande djupintervjuer

Syfte: Enkäten i alternativ A kompletteras med djupintervjuer med aktörer som är viktiga för målen med strategiska planens och havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammets mål men som nu inte är medlemmar eller som inte varit engagerade i aktiviteter som genomförts inom nätverket. Syftet är därmed att aktivt söka upp relevanta aktörer och undersöka vilka behov de har som motiverar dem att ingå i nätverket och engagera sig i olika aktiviteter.

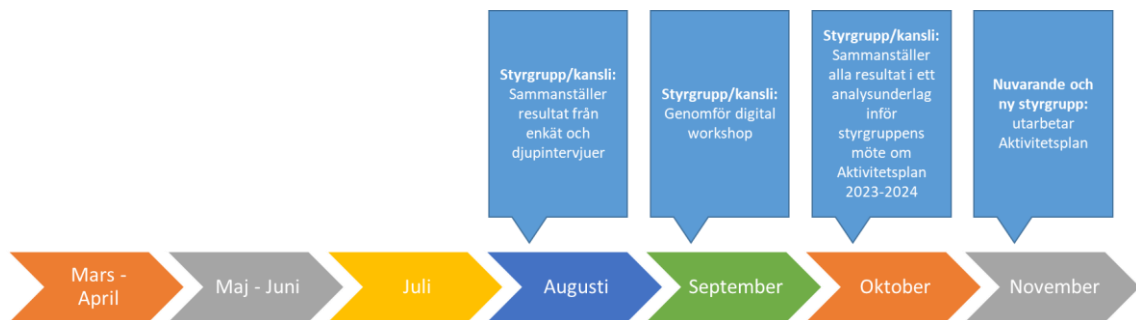
Vem gör? Frågorna till djupintervjuerna arbetas fram av en arbetsgrupp med representanter från styrgruppen och kansliet. Om vi är fyra representanter från styrgruppen och tre från kansliet som genomför tre intervjuer vardera kommer drygt 20 olika aktörer att omfattas av djupintervjuerna. Kansliet sammanställer svaren.

Tidsplan och arbetsfördelning

Under mars och april genomförs arbetet med att ta fram enkätfrågor och en konsult (inom ramen för Jordbruksverkets ramavtal) upphandlas. Enkäten skickas ut under maj månad. Samtidigt som enkäten är ute kan djupintervjuerna genomföras om C- alternativet väljs.

Konsulten ska sammanställa och leverera enkätsvaren innan augusti. Om alternativ B väljs så genomförs workshopen under september. Den kan då utgå från svaren från enkäten (liksom svaren från djupintervjuerna om de då också har genomförts). Under oktober sammanställer och analyserar arbetsgruppen (med representanter från styrgruppen och kansliet) allt material för att sedan leverera det till hela styrgruppen inför mötet i november.

I ett tidigt skede, oavsett alternativ nivå, är det viktigt att informera deltagarna i behovsinventeringen om vilka hänsyn som styrgruppen ska väga samman med inventeringen när prioriteringarna ska formuleras i aktivitetsplanen.

- Att det är mål och uppgifter¹ så som de beskrivs i EU förordningen och i den Strategiska planen som sätter ramarna. (Jämför med tratten i figuren nertill)

¹ Mål för nätverket

Ökat deltagande av alla relevanta intressenter och genomförandet av strategiska planen samt, där det är relevant, i dess utformning.

Bistå förvaltande organ i genomförandet av den strategiska planen och övergången till en prestationsinriktad leveransmodell

Bidra till att öka kvaliteten i genomförandet av den strategiska planen

Bidra till att sprida information om den gemensamma jordbrukspolitiken och dess finansieringsmöjligheter

Främja innovation i jordbruk och landsbygdsutveckling och stödja ömsesidigt lärande, delaktighet och interaktion mellan alla intressenter i processer för kunskapsutbyte och kunskapsbyggande

Bidra till övervaknings- och utvärderingskapacitet och aktiviteter

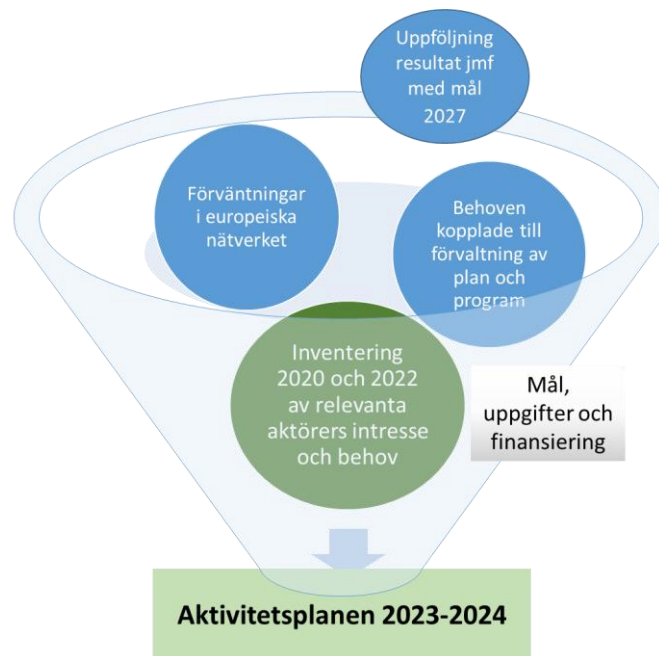
Bidra till spridning av resultaten av de strategiska planerna inom den gemensamma jordbrukspolitiken

Uppgifter för nätverket

(1) Insamling, analys och spridning av information om insatser och god praxis som stöds eller genomförs genom den strategiska planen, liksom analys av utvecklingen inom jordbruket och på landsbygden i delar som är relevanta för målen, angivna i art 6(1) i förordning om strategiska planer.

(2) Bidra till kapacitetsbyggnad för den förvaltande myndighetens administration och andra aktörer som deltar i genomförandet av den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken, inklusive i övervaknings- och utvärderingsprocesser.

- Att mål i havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet också utgör ramarna.
- Att tillgänglig finansiering är en annan del av ramen².
- Att medskapande och medinflytande är (så som det beskrivs i strategiska planen) grunden för verksamheten och att behovsinventeringen är ett sätt att skapa medlemsinflytande.
- Att behoven som är kopplade till förvaltningen ska vägas in.
- Att vi är en del av ett europeiskt nätverk och har i uppgift att bidra till det. Därför ska förväntningarna därifrån också vägas in.
- Att behovsinventeringen 2020 som låg till grund för etappmål 2022 i riktning mot målen 2027 också vägas in. Det innebär att uppföljningen av resultaten från 2021-2022 års verksamhet också vägs in.

(3) Skapande av plattformar, forum och evenemang för att främja ett utbyte av erfarenheter mellan berörda parter och ömsesidigt lärande, däribland i relevanta fall utbyte med nätverk i tredjeländer.

(4) Insamling och spridning av information och nätverkande mellan finansierade strukturer och projekt, t ex lokala aktionsgrupper och operativa grupper inom EIP,

(5) Stöd till samarbetsprojekt mellan innovationsgrupper, lokala aktionsgrupper eller andra liknande lokala utvecklingsstrukturer, däribland transnationellt samarbete.

(6) Skapandet av kopplingar till andra unionsfinansierade strategier eller nätverk.

² Merparten av finansieringen kommer ifrån TA medel från europeisk jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU), men även från projektmedel inom EJFLU samt ifrån TA-medel och projektmedel från europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden.

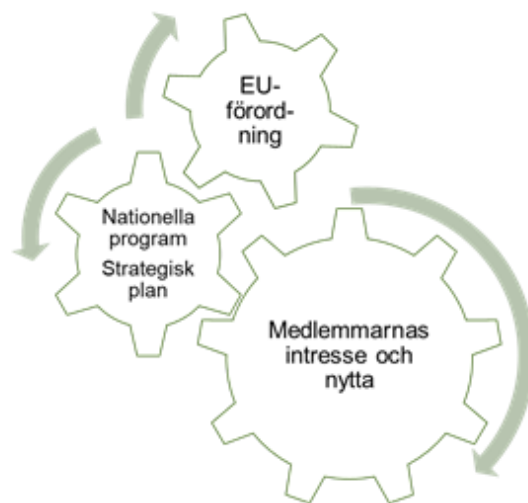
Bakgrund

Varför en behovsinventering?

Medskapande och medinflytande är grunden för att nätverket ska kunna nå målen som anges i såväl EU förordningen som i den svenska strategin. Så här står det om nätverket i strategiska planen:

”Medskapande och medlemsinflytande är grunden i det svenska nätverket för den gemensamma jordbrukspolitiken. En annan viktig grund är att det är en neutral arena där intressen med olika perspektiv kan mötas på likvärdiga villkor. För att nå målen om ökad delaktighet och ökad förmåga är det viktigt att de som samlas i nätverket får likvärdiga möjligheter att vara engagerade och drivande i verksamhet som genomförs med nätverkets resurser. Ett viktigt motiv till engagemang är att delaktigheten bidrar både till nytta för de som deltar och till de övergripande målen.”

Därmed blir medlemmarnas intresse och mervärde den viktigaste kuggen i nätverket som skapar förutsättningarna för att de övriga kuggarna ska fungera.

Aktivitetsplaner skapar strukturen för att dessa kuggar ska samspela. I den strategiska planen står det så här om aktivitetsplaner:

”Prioriteringarna av aktiviteter inom nätverket utgår dels från regelbundna inventeringar om viktiga nätverksbehov bland medlemmarna för att uppnå målen om ökad delaktighet och ökad förmåga, dels från dialog med den förvaltande myndigheten när det gäller aktiviteter närmare kopplade till genomförande och uppföljning av den strategiska planen. Prioriteringar ska omsättas i specifika mål som ligger till grund för hur tillgängliga resurser fördelas som beslutas av styrgruppen. Dessa mål och budget formuleras i aktivitetsplaner. Resultat och utfall följs regelbundet upp av styrgruppen och rapporteras till förvaltningsmyndigheten och övervakningskommittén.”

Att regelbundet inventera vad relevanta aktörer vill få ut av att engagera sig blir därmed en central utgångspunkt för aktivitetsplaneringen. Vilka är då relevanta aktörer? I den strategiska planen står det så här om vilka som omfattas:

”Det nationella nätverket ska samla och skapa ett nätverksamarbete mellan civilsambällesorganisationer, näringslivsorganisationer, rådgivare, forskare och myndigheter. Nätverkets huvudsakliga fokus ska vara på sådana målområden som i hög utsträckning genomförs eller stöds via den strategiska planen, men även aktiviteter som bidrar till att uppnå andra mål för den gemensamma jordbrukspolitikerna angivna i art 6 i förordningen om strategiska planer kan komma i fråga för nätverkets arbete.”³

”Nätverket ska också bidra till genomförandet av havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet (HFV-programmet). Inom ramen för GJP:s och HFV-programmet:s mål ska nätverket fungera som en nationell plattform för utveckling av kunskaper och arbetsätt för landsbygdsutveckling.”

Arbetsfördelning mellan nuvarande och ny styrgrupp

I strategiska planen står det:

”Den förvaltande myndigheten har i uppdrag att inrätta ett nationellt nätverk för den gemensamma jordbrukspolitikerna, tillsätta en styrgrupp och har ansvar för att följa upp att nätverket genomför de uppgifter som framgår av regelverket. Styrgruppens uppgift är att, med hänsyn till budget och nätverkets uppgifter, löpande prioritera och följa upp nätverksinsatser. Styrgruppen ska vara sammansatt av organisationer från näringsliv och civilsamhälle, från forskning och rådgivning samt från offentlig sektor. Styrgruppen ska vidare vara sammansatt så att det finns en representation och kompetensmässigt god balans mellan de tre allmänna

³ Artikel 6 Specifika mål 1. De allmänna målen ska uppnås genom följande specifika mål: a) Att stödja jordbruksinkomster som det går att leva på och jordbrukssektorns motståndskraft i unionen för att förbättra den långsiktiga livsmedelstryggheten och biologiska mångfalden inom jordbruket samt säkerställa den ekonomiska hållbarheten i unionens jordbruksproduktion. b) Att öka marknadsorienteringen och gårdarnas konkurrenskraft, på såväl kort som lång sikt, med ett större fokus på forskning, teknik och digitalisering. c) Att förbättra jordbrukarnas position i värdekedjan. d) Att bidra till begränsning av och anpassning till klimatförändringar, inbegripet genom att minska utsläppen av växthusgaser och öka koldioxidbindningen, samt främja hållbar energi. e) Att främja hållbar utveckling och effektiv förvaltning av naturresurser som vatten, mark och luft, bland annat genom att minska beroendet av kemikalier. f) Att bidra till att få stopp på förlusten av biologisk mångfald och vända trenden, stärka ekosystemtjänster samt bevara livsmiljöer och landskap. g) Att locka och understödja unga jordbrukare och nya jordbrukare och underlätta hållbar affärsutveckling i landsbygdsområden. h) Att främja sysselsättning, tillväxt, jämställdhet, inbegripet kvinnors deltagande i jordbruket, social delaktighet och lokal utveckling i landsbygdsområden, inbegripet den cirkulära bioekonomin och hållbart skogsbruk. i) Att se till att unionens jordbruk svarar bättre på samhällets krav på livsmedel och hälsa, inbegripet högkvalitativa, säkra och näringsrika livsmedel som producerats på ett hållbart sätt, minskning av matavfall samt bättre djurskydd och bekämpning av antimikrobiell resistens.

och det horisontella målet i den gemensamma jordbrukspolitiken.⁴ Styrgruppen bör även innehålla representanter för frågor inom havs-, fiskeri- och vattenbruksfrågor. Intressenter som speglar målgrupperna för insatser som stöds genom den strategiska planen ska vara väl representerade och därtill ska offentliga aktörer utgöra mindre än hälften av styrelsens ledamöter. Jordbruksverket och Tillväxtverket ska ha varsin plats i styrgruppen.”

Ännu har inte Jordbruksverket fått ett sådant uppdrag och en ny styrgrupp kommer sannolikt inte att kunna vara på plats förrän tidigast i oktober i år. Det innebär att nuvarande styrgrupp ska förbereda aktivitetsplanen för 2023-2024 och genomföra behovsinventeringen. På styrgruppens novembermöte kan både nuvarande och den nya styrgruppen samlas för att tillsammans analysera resultaten från inventeringen och utarbeta ett utkast till Aktivitetsplan.

Nuvarande styrgrupp ska också ansvara för uppföljningen av resultaten från den verksamhet som skett 2020-2021. Vid föregående styrgruppsmöte framfördes förslag om att styrgruppen själva genomför en sådan uppföljning.

Tidigare inventeringar och analys

Styrgruppen genomförde en omfattande behovsinventering och analys 2020 som låg till grund för etappmål 2022 och långsiktiga mål 2027. Den bestod av enkätundersökningar och virtuella tankesmedjor för att intresserade aktörer skulle kunna resonera om behoven inom vissa teman⁵. Vid tidpunkten för den

⁴ Stöd från EGFJ och EJFLU ska syfta till att ytterligare förbättra den hållbara utvecklingen av jordbruk, livsmedel och landsbygdsområden, och bidra till uppnåendet av följande allmänna mål på de ekonomiska, miljörelaterade och sociala områdena, vilket bidrar till genomförandet av Agenda 2030 för hållbar utveckling:

- Främja en smart, konkurrenskraftig, motståndskraftig och diversifierad jordbrukssektor som säkerställer livsmedelstryggheten på lång sikt.
- Stödja och stärka miljöskyddet, inbegripet biologisk mångfald, och klimatåtgärder och bidra till uppnåendet av unionens miljö- och klimatrelaterade mål, bland annat dess åtaganden inom ramen för Parisavtalet.
- Förbättra den socioekonomiska strukturen i landsbygdsområden.

⁵ Bilaga Rapport från intressentdialog om framtida Landsbyggsnätverk

inventeringen var Kommissionens tidiga förslag till mål och uppgifter för de nationella nätverken 2021-2027 formulerade på ett snarlikt sätt som de som slutligen fastställdes i EU förordningen för den gemensamma jordbrukspolitiken. Det innebär att både de långsiktiga och kortsiktiga målen som styrgruppen fastställde efter inventeringen 2020 har sin grund i snarlika mål och uppgifter som de som nu är formulerade i den strategiska planen. Inriktningen i den svenska strategiska planen var däremot inte fastlagd vid tillfället för denna inventering.

2021 hade Jordbruksverket ett uppdrag att analysera hur ett nationellt nätverk skulle kunna utvecklas, inrättas och styras för att på ett balanserat sätt stödja genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken. Myndigheten fick också i uppdrag att redogöra för hur behovet av nätverkande kring bredare landsbygdsfrågor skulle kunna mötas, det vill säga frågor som utöver lokalt ledd utveckling genom leader, kommer att ligga utanför den strategiska planen, samt fiske- och vattenbruksfrågor. I uppdraget ingick också att jämföra vad som anges om nätverkets mål och uppgifter i den nya EU förordningen 2023-2027 jämfört med den förordning som gällt för Landsbygdsprogrammet 2014-2020. Jordbruksverket hann inte med något samråd med relevanta intressenter utöver ett dialogtillfälle med styrgruppen.⁶

Styrgruppens inventering 2020 och Jordbruksverket analys 2021 utgör tillsammans en utgångspunkt för vad som i den strategiska planen formuleras om att aktivitetsplanen dels ska utgå från inventering av viktiga nätverksbehov bland medlemmar, dels från en dialog med den förvaltande myndigheten när det gäller aktiviteter närmare kopplade till genomförande och uppföljning av den strategiska planen.

Det gör att årets behovsinventering och analys kan begränsas till att utgöra en uppdatering av det som gjorts 2020 och 2021. Det som bland annat tillkommit och som sannolikt påverkar aktörernas behov är senaste årens pandemi och ökade osäkerheter i vår omvärld, men framför allt att vi nu vet vilka Sveriges prioriteringar är i den strategiska planen samt havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet.

⁶ Bilaga SJVs yttrande nationellt nätverk